

Европейски съюз

СПРАВОЧНИК

ЗА ГРАЖДАНИТЕ

Уважаеми читатели,

Европейската комисия обяви 2013 г. за Европейската година на гражданите, посветена на Вас и на Вашите права. В тази година отбелоязваме 20-ата годишнина от гражданството на Съюза, въведено с Договора от Мaaстрихт през 1993 г. По време на Европейската година на гражданите 2013 вниманието е насочено към правата, които всички хора в Европейския съюз имат благодарение на статута си на граждани на Съюза. Ежедневно тези права са от полза за всички 500 милиона европейци, както и за европейската икономика.

„Нуждаем се от прякото участие на гражданините в изграждането на по-силен и по-политически съюз. Ето защо 2013 г. е Европейската година на граждани - година, посветена на Вас и Вашите права като европейци“, заяви Вишиан Рединг, заместник-председател на Европейската комисия и комисар на ЕС по Въпросите на правосъдието при официалното откриване на годината.

Благодарение на гражданството на ЕС, което не заменя националното гражданство, а го допълва, всички граждани на държавите-членки на ЕС разполагат с допълнителен набор от права като граждани на ЕС. Това включва правото на глас и на канонизиране на местни и европейски избори в страната от ЕС по местоживеещие, правото на консулска защита в чужбина от друга държава-членка при същите условия като нейните граждани, правото на петиция до Европейския парламент и на жалба до Европейския омбудсман, а от 2012 г. напатък - и правото на участие в европейски гражданска инициативи.

Съществуват много права, които произтичат от гражданството на ЕС, но хората не винаги са запознати с тях. Целта на Европейската година на гражданините бе да се разяснят тези права и да се гарантира, че хората са запознати с тях и няма пречка да ги упражняват.

Свободата на движение е най-съкровеното право от гражданството на ЕС. Европейците осъществяват над един милиард пътувания в ЕС годишно, а все повече европейци се възползват от правото да живеят в друга държава-членка на ЕС. Въпреки това, при все че повече от една трета (35 %) от работниците биха започнали работа в друга държава-членка, почти една пета от тях все още считат, че има твърде много препятствия, за да го направят.

Комисията прави много и досега за информиране на гражданините на ЕС за техните права. Създаването и развитието на мрежата на европейските информационни центрове „Европа директно“, част от които е „Европа директно“ Габрово при Габровската търговско-промишлена палата, е част от тези усилия.

Сайтът Your Europe също допринася за информираността на гражданините на Съюза относно техните права на принципа „обслужване на едно гише“. Въпреки това, приложението на практика на тези права много често никак не е лесно. Процедурите понякога са по-дълги от обичайните за страната, понякога са свързани със служебноазвание на документи между отделните страни, а в други случаи - гражданинът сам трябва да се погрижи за това.

Имајки предвид горните проблеми, Европейският информационен център „Европа директно“ Габрово подготви настоящия спраочник „За гражданите“, в който се опитахме да разгледаме най-честите случаи на практическо прилагане на тези права – здравноосигурителни права, социално-осигурителни права, учене и признаване на обучението при живееене, работа, пенсиониране в повече от една страна-членка. Помолихме експертите от регионалните институции на Габровска и Ловешка област да ни помогнат в тази амбициозна задача. Благодарим от сърце на ръководителите на териториалните поделения на споменатите по-долу институции, както и на техните експерти Елизабет Драганова от ТП на НОИ в гр. Ловеч, на Валентин Енев – РЗОК гр. Ловеч, Камюша Станчева – РИО Габрово, Елена Чакалова – ГРАО Габрово, Лена Георгиева – Дирекция „Бюро по труда“ Габрово, Минко Симеонов – Община Ловеч. Те изготвиха кратките спраочни материали, които публикуваме тук, бяха така любезнни да дадат конкретни отговори на Въпросите ни за една хипотетична житейска ситуация, която ги помолихме да решат с общи усилия, и да помогнат на нашия герой Иван и неговото семейство безпроблемно да се възползват от своите права на европейски гражданин. Ограниченият обем на печатното издание не ни позволи да публикуваме всички материали, които имаме, но в електронен вариант Вие можете да видите на сайта на „Европа директно“ Габрово www.europedirect-gabrovo.info, секция „библиотека“. В този раздел има в електронен вариант и други публикации на ЕК и наши институции, свързани с правата на гражданите в ЕС.

Уважаеми читатели,

Далеч съм от мисълта, че с този кратък спраочник можем да отговорим на множеството Въпроси, които Възникват пред Всеки от нас при упражняване на правата ни като европейски граждани, но ще съм много удовлетворена, ако успеем да спестим поне малко от лутанията Ви по институциите.

За множеството Въпроси, на които не сме успели да отговорим, може да се обръщате към центровете „Европа директно“ в България и страните-членки на ЕС, може да ползвате единния европейски телефон 00 800 6 7 8 9 10 11, който е безплатен от всяка точка на ЕС.

Галина Михнева
Ръководител на „Европа директно“ Габрово
Изп. Директор на ГТПП

АКТОВЕ ПО ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ

1. АКТОВЕ ЗА РАЖДАНЕ, БРАК, СМЪРТ НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ, СЪСТАВЕНИ В ЧУЖБИНА И ПРЕСЪСТАВЯНЕТО ИМ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Гражданите на Република България, които се намират в чужбина, могат да поискат при спазване на българските или местните закони съставянето на актове за гражданско състояние от:

1. съответния български дипломатически или консулски представител, или
2. от чуждестранните местни органи по гражданското състояние в мястото, където са настъпили събитията, подлежащи на регистрация.

След като получи заверен препис или извлечение от съставения акт, българският гражданин:

1. може да го предаде или изпрати на български дипломатически или консулски представител, или
2. може да го представи направо на длъжностното лице по гражданското състояние в общината по постоянния си адрес заедно с легализиран и заверен превод на български език.

Преписите и извлеченията от актовете за гражданско състояние не се нуждаят от легализация, когато:

1. произхождат от държава, която е ратифицирала Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове;
2. произхождат от държава, с която Република България има склоочен договор за правна помощ, в който това изрично е посочено;
3. са получени в общината по постоянен адрес на гражданина по дипломатически път.

Актовете по гражданско състояние, съставени в чужбина, се представят в общинската администрация, както следва:

1. за раждане - в общината по постоянния адрес на майката, ако тя не е български гражданин - в общината по постоянния адрес на бащата;
2. за склоочен граждански брак - в общината по постоянния адрес на съпруга, ако той не е български гражданин - в общината по постоянния адрес на съпругата;
3. за смърт - в общината по постоянния адрес на умрелия.

Длъжностното лице по гражданското състояние съставя акт за съответното събитие (раждане, брак, смърт), като вписва в него въз основа на получения препис без изменение следните данни:

1. В акт за раждане - името на титуляра, гамата и мястото на раждане, пола и установения произход;
2. В акт за склоочен брак - имената на склоочилите брак, гамата и мястото на склоочване на брака;
3. В акт за смърт - името на титуляра, гамата и мястото на смъртта.

Ако преписът не съдържа всички необходими данни, изисквани по закон, се ползват данни от документите за самоличност или от регистъра на населението.

При съществени различия в името, с което лицето е вписано в преписа от чуждестранния акт и в регистъра на населението на съответната община, се представя докument, от който е видно, че имената са на едно и също лице. Въз основа на този документ при съставянето на акта името се вписва, както е в регистъра на населението. В случаи че един от съпрузите е приел фамилното име на своя съпруг или е добавил фамилното име на съпруга си към своето, за фамилно име след брака се вписва приемото или добавеното фамилно име на съпруга според регистъра на населението.

2. ПРИЗНАВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ ИЛИ АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ ОТ ЧУЖБИНА

Съдебни решения на чуждестранни съдилища или чуждестранни административни актове, касаещи гражданско състояние на български граждани, живеещи в чужбина (бракоразвод, произход, припознаване, осиновяване и др.п.), и преписи от тях се представляват пред длъжностно лице по гражданско състояние в общинската администрация по постоянен адрес на гражданина или по място на съставяне на акта, засегнат от съдебното решение (акт за брак или акт за раждане).

3. ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЯ ПО ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ

Общинската администрация издава удостоверения въз основа на регистъра на населението, в който са вписани всички български граждани с постоянно адрес на територията на тази община.

Всеки български гражданин може да поиска издаване на удостоверение по гражданско състояние от всяка общинска администрация, която има достъп до Национална база данни „Население“.

Съгласно изискванията на Закона за защита на личните данни (<http://www.lex.bg/bg/laws/doc/2135426048>) и Закона за гражданска регистрация (<http://www.lex.bg/bg/laws/doc/2134673409>):

Удостоверенията от регистъра на населението се издават лично на лицето, за което се отнасят или на изрично упълномощени трети лица, след представяне на нотариално заверено пълномощно.

Декларациите към исканията се попълват лично пред длъжностно лице или трябва да са нотариално заверени, ако се подават от упълномощено лице.

Съставяне на акт за раждане и издаване на удостоверение за раждане - оригинал съгласно Конекса на международното частно право (КМЧП) (http://www.lex.bg/bg/laws/doc/2135503651) на дете, родено в чужбина	<ul style="list-style-type: none">• Документ за самоличност;• Писмено заявление (по образец);• Нотариално заверено пълномощно;• Акт за раждане от чужбина (преведен и легализиран).
За уведомление относно признаване на чуждестранно съдебно решение или административен акт за развод по КМЧП	<ul style="list-style-type: none">• Документ за самоличност;• Писмено заявление (по образец);• Нотариално заверена декларация (по образец);• Съдебно решение, заверено от чуждестранния съд, който го е постановил (преведено и легализирано).
Удостоверение за семеен положение за сключване на гражданска брак в чужбина	<ul style="list-style-type: none">• Документ за самоличност• Заявление по образец• Декларация по образец

4. АДРЕСНА РЕГИСТРАЦИЯ

Постоянен адрес (ПА) на всеки български гражданин е адресът в населеното място, което лицето избира да бъде вписано в регистъра на населението. Постояният адрес е винаги на територията на Република България. Всяко лице може да има само един постояннон адрес.

Постояният адрес се заявява чрез подаване на заявление от лицето до общинската администрация, на чиято територия е избрания от него ПА. Заявяването се извършва лично, а по изключение - от упълномощено лице след представяне на нотариално заверено изрично пълномощно.

Български граждани, живеещи в чужбина, които не са вписани в регистъра на населението и не могат да посочат постояннон адрес в Република България, се вписват служебно в регистъра на населението от район "Средец" на гр. София.

Настоящ адрес (НА) е адресът, на който лицето живее (НА може да бъде на територията на страната или в чужбина). Всяко лице има само един настоящ адрес.

Настоящият адрес се заявява чрез подаване на адресна карта от лицето до общинската администрация. Заявяването се извършва лично, а по изключение - от упълномощено лице след представяне на нотариално заверено изрично пълномощно.

Настоящият адрес на българските граждани, на които мястото на живееене е в чужбина, се отразява в регистъра на населението само с името на държавата, в която живеят.

ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЯ ЗА АДРЕСНА РЕГИСТРАЦИЯ

Удостоверение за постояннон или настоящ адрес - при вече регистриран ПА и НА:

Удостоверение за ПА или НА

Удостоверение за промени на ПА или НА

- Документ за самоличност;
- Писмено заявление (по образец);
- Нотариално заверено пълномощно.

За допълнителна информация - <http://www.grao.bg/documents.html>

Елена Чакалова - ГРАО Габрово

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Процедури, изпълнявани от НОИ, ПРИ ОСИГУРЯВАНЕ НА СВОБОДНОТО ДВИЖЕНИЕ НА ХОРА В ЕС

Националният осигурителен институт е компетентната българска институция и служба за Връзка по прилагане разпоредбите на Регламент ЕО №883/2004 г., Регламент ЕОН№987/2009 г., Регламент ЕИО №1408/71 г. и Регламент ЕИО №574/72 г. по отношение на:

Парични обезщетения за болест, майчинство и помощите при смърт.

Парични обезщетения за безработица.

Пенсии за старост, инвалидност и наследствените пенсии.

1. ПАРИЧНИ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БОЛЕСТ, МАЙЧИНСТВО И ПОМОЩИТЕ ПРИ СМЪРТ.

Кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби по Въпросите, свързани с паричните обещания за болест, майчинство и помощите при смърт, издаването и изискването на структурирани електронни документи /СЕД/ и издаването на преносими документи /ПД/ в тази област се извършва от Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ в ЦУ на НОИ.

При прилагане на координационните правила, съдържащи се в европейските регламенти по отношение на паричните обещания за болест, основното правило е, че осигурените лица имат право на обещание по болест от държавата-членка (ДЧ), по законодателството на която са осигурени към момента на настъпване на риска.

Паричните обещания за болест се изплащат от държавата-членка, в която дадено лице се осигурява към момента на настъпване на риска според правните и разпоредби.

Ако предположим, че едно лице е български гражданин и пребивава в държава-членка, различна от Република България, и е на работа при работодател от тази държава-членка, работодателят е коректен и изпълнява задълженията си съгласно местното законодателство, т.е. внася всички дължими вноски, и нетрудоспособността е настъпила на територията на държавата-членка, то лицето има право на обещание за болест от компетентната институция на държавата-членка, според правните разпоредби на която е осигурено в съответствие с прилаганото от нея законодателство. Лицето няма право на парично обещание за временна неработоспособност по българското законодателство.

2. ПАРИЧНИ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БЕЗРАБОТИЦА

Кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби по Въпросите, свързани с паричните обещания за безработица, издаването и изискването на структурирани електронни документи (СЕД) и издаването на преносими документи (ПД) в тази област се извършва от дирекция «Европейски регламенти и международни договори» (от Д „ЕРМД“) в централно управление на НОИ в София.

При прилагане на координационните правила, съдържащи се в европейските регламенти по отношение на паричните обещания за безработица, основното правило е, че осигурените лица имат право на обещание за безработица от държавата-членка, в която пребивават.

Ако предположим, че едно лице е български гражданин и е работило в държава-членка, трудовият му договор е прекратен и се завръща в България като безработно, то може да иска отпускане на обещание за безработица от съответното ТП на НОИ. За целта то трябва да отговаря на условията на българското законодателство, а именно:

- да е регистрирано като безработно в Агенцията по заетостта;
- да не е придобило право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране в Република България, или пенсия за старост в друга държава;
- да не упражнява трудова дейност, за която подлежи на задължително осигуряване по чл. 4 от Кодекса за социално осигуряване.

Тъй като лицето е работило в държава-членка, тези периоди, които са периоди на осигурена заетост, задължително се вземат предвид, както за преценка правото на обещание за безработица, така и за изчисляване на размера и определяне периода на изплащане на обещанието, т.е. намира приложение принципът за сумиране на периоди. Когато българският стаж не е достатъчен за определяне на правото, периодите на осигуряване, завършени съгласно законодателството на всяка друга държава-членка, се считат като завършени съгласно прилаганото законодателство от институцията, компетентна за преценяване на правото.

Удостоверяването на тези периоди се извършва чрез СЕД У 002, който се набавя по служебен път чрез ТП на НОИ от Д „ЕРМД“. Лицето може да удостовери тези периоди с преносим документ U1, ако се е снабдило с такъв преди завръщането си в България. U1 се издава от компетентната институция на другата държава-членка.

3. ПЕНСИИ ЗА СТАРОСТ, ИНВАЛИДНОСТ И НАСЛЕДСТВЕНИ ПЕНСИИ

Преценката на пенсионни права и кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби се извършва от:

- ТП на НОИ - за лица с настоящ адрес в Република България;
- Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ - за лицата с настоящ адрес в друга държава-членка.

Заявлението за отпускане на пенсии се подават до институцията по място на пребиваване на заявителя или до институцията на последната ДЧ, чието законодателство е било приложимо. Датата на подаване на заявлението за пенсия в една държава-членка се счита за дата на подаване на заявлението във всички държави-членки, по чиито законодателства лицето е придобило осигурителни периоди.

При подаване на заявление за отпускане на пенсия всички компетентни институции на държавите, на чиито осигурителни законодателства е било подчинено лицето, определят правото му на пенсия, като само по отношение на обещанията за старост, когато заинтересованото лице поисква отлагане на отпускане на обещания (пенсия съгласно законодателствата на една или повече държави), се допуска изключение. Когато претендиращото лице не отговаря на нормативно определените условия на една или повече държави се прилага чл.50 от основния регламент, който предвижда възможност периодите, придобити съгласно законодателството, на чиито изисквания лицето не отговаря, да не се зачитат, ако това доведе до по-малък размер на пенсията. Тук също намира приложение принципът за сумиране на периоди. Съществуват две възможности:

- не е необходимо сумиране на осигурителни периоди от друга ДЧ за придобиване право на пенсия (изискванията на националното законодателство са изпълнени);
- необходимо е сумиране на осигурителни периоди от друга ДЧ за придобиване право на пенсия - сумиране на периоди на осигуряване или пребиваване за придобиване право на пенсия.

Най-често срещаният случай в ТП на НОИ е искане за пенсия за старост от български гражданин с деклариран стаж в държава-членка, различна от Р България.

Необходимите документи за отпускане на пенсия за старост са: оригинални документи за осигурителен/трудов стаж, оригинални документи за осигурителен доход, документ за прекратяване на осигуряването на наетите лица (за лицата, осъществявали последно трудовата си дейност по законодателството на държава-членка се изисква служебно потвърждение от съответната компетентна институция за прекратяване на осигуряването).

Изчисляването на размера на пенсията се подчинява на определени правила, които спазват всички институции на страните, в които лицата са работили. Изчислява се самостоятелна пенсия, при която се предвижда изчисляване на размер само съгласно прилаганото от компетентната институция законодателство (всяка по отделно, която зачита осигурителен стаж) и отдельно разпоредбите предвиждат изчисляване на пропорционален размер, като след сравняване на двата получени размера – самостоятелна пенсия и пропорционален размер, на лицето се отпуска по-високият от тях.

Ако едно лице пребивава на територията на Р България и е с настоящ адрес в Р България, то подава до ТП на НОИ заявление по утвърден обазец УП-1 и документите за пенсиониране се обработват от същото. Трябва да представи оригинални документи за осигурителен/трудов стаж, положен в България, документ за осигурителен доход и документ за прекратяване на осигуряването за наети лица. Същевременно трябва да попълни проучвателна молба и да представи всяка възможна налична информация и подкрепящи документи относно периода на осигуряване в държава-членка, различна от България - институции и идентификационни номера.

Всички следващи процедури по размяна на формуляри с чуждестранната компетентна институция на държава-членка са в правомощията и от компетенцията на ТП на НОИ.

Елизабет Драганова

НОИ Ловеч • 5500 гр. Ловеч, бул. „България“ № 44
тел.: 068 685040, 623298, факс: 068 684840 • web: Lovech@nssi.bg

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА

ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ

Здравноосигурителните права и задължения на българските граждани се регулират в Закона за здравното осигуряване (330) (<http://www.nhif.bg/web/guest/66>).

1. Кои са осигурени лица? Какви са техните права и задължения.

1.1. Осигурени лица, възникване на задължението за осигуряване

- Всички български граждани, които не са граждани и на друга държава. Задължение за осигуряване (30) възниква от влизането на закона в сила, а за новородените - от раждането.
- Българските граждани, които са граждани и на друга държава и постоянно живеят на територията на Република България. ЗО възниква от влизането на закона в сила, а за новородените - от раждането.
- Чуждите граждани или лицата без гражданство, на които е разрешено дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, освен ако е предвидено друго в международен договор, по който Република България е страна. В сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз. ЗО възниква от датата на получаването на разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване;
- Лицата с предоставен статут на бежанец, хуманитарен статут или с предоставено право на убежище. В сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз. ЗО възниква от датата на откриването на производство за предоставяне статут на бежанец или право на убежище.
- Чуждестранните студенти и докторанти, приети за обучение във висши училища и научни организации у нас по реда на Постановление на Министерския съвет № 103 от 1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина и Постановление на Министерския съвет № 228 от 1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България. В сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз. ЗО възниква от датата на записването в съответното висше училище или научна организация.
- Лицата, за които се прилага законодателството на Република България съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност. В сила от деня на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз. ЗО възниква от датата на възникването на основанието за осигуряване.
- Не са задължително осигурени в НЗОК лицата, които съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност подлежат на здравно осигуряване в друга държава-членка.

1.2. ПРАВА НА ЗДРАВНООСИГУРЕННИТЕ ЛИЦА

Правата на осигурения са лични и не могат да бъдат преотстъпвани (прехвърляни).

ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ОСИГУРЕННИТЕ ИМАТ ПРАВО:

- да получават медицинска помощ в обхвата на основния пакет от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК;
- да избират лекар от лечебно заведение за първична медицинска помощ, сключило договор с РЗОК;
- на спешна помощ там, където попаднат;
- да получават информация от РЗОК за договорите, сключени от нея с изпълнителите на медицинска помощ;
- да получат документ, необходим за упражняване на здравноосигурителните им права в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност.

Задължително осигурените имат право да получат частично или напълно стойността на направените разходи за медицинска помощ в чужбина, само когато са получили предварително разрешение за това от НЗОК.

Чужденците, които пребивават продължително или краткосрочно в Република България, както и лица с двойно българско и чуждо гражданство, които не се осигуряват по реда на 330, заплащат стойността на оказаната им медицинска помощ, освен ако за тях е в сила международен договор, по който Република България е страна.

Съгласно Чл. 40а. от 330: „Българските граждани, които са длъжни да осигуряват себе си и пребивават в чужбина повече от 183 дни през една календарна година, могат да не заплащат здравноосигурителни вноски до края на съответната календарна година, смятана от датата на напускане на страната, и за всяка следваща календарна година след подадено заявление до Националната агенция за приходите.“

Съгласно Чл. 408. от 330: „Българските граждани, които са граждани и на друга държава и живеят в чужбина повече от 183 дни през една календарна година, могат да декларирам, че не дължат здравноосигурителни вноски, като погадам в Националната агенция за приходите декларация по образец, утвърден със заповед на министъра на финансите.“

2. ИЗДАВАНЕ НА ДОКУМЕНТИ, НЕОБХОДИМИ ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ПРАВА СЪГЛАСНО ПРАВИЛАТА ЗА КООРДИНАЦИЯ НА СИСТЕМИТЕ ЗА СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ.

ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАРТА

Регламентира се от Закона за здравно осигуряване.

Чл. 80а. (1) Националната здравноосигурителна каса и Министерството на здравеопазването издават документи, необходими съгласно правилата за координация на системите за социална сигурност за упражняване на здравноосигурителните права на лицата, в 30-дневен срок от датата на подаване на искане от заинтересованите лица.

(2) Искането се подава от заинтересованите лица чрез РЗОК.

(3) Министърът на здравеопазването по предложение на управителя на НЗОК с наредба определя реда за издаване на удостоверителните документи по ал. 1.

Чл. 80б. (1) Управителят на НЗОК или упълномощено от него длъжностно лице издава европейска здравноосигурителна карта със срок на валидност една година.

(2) В случаи че заявителят е непълнолетен, срокът на валидност на европейската здравноосигурителна карта е до настъпване на пълнолетие, но не по-малко от една година и не повече от 5 години.

(3) Когато заявителят е лице, което получава пенсия за осигурителен стаж и възраст, срокът на валидност на европейската здравноосигурителна карта е 10 години, ако лицето получава пенсия за инвалидност - за срока на отпуснатата пенсия, но не повече от 10 години.

Чл. 80в. Издавена европейска здравноосигурителна карта се обявява от управителя на НЗОК или от упълномощено от него длъжностно лице за невалидна, когато:

1. здравноосигуреното лице заяви, че картата е изгубена, открадната или унищожена;

2. здравноосигуреното лице е починало;

3. лицето е загубило правото НЗОК да заплати за оказаната му медицинска помощ при условията на чл. 109, ал. 1, освен ако до датата на обявяването на картата за невалидна възстанови здравноосигурителните си права, както и в случаите по чл. 40а, ал. 1.

Чл. 80г. (1) Европейска здравноосигурителна карта не се издава на лицата по чл. 40а, ал. 1 и чл. 109, ал. 1.

(2) Здравноосигурителната карта по ал. 1 е препоръчителна за здравноосигурението по този закон лица при временното им пребиваване във външна - членка на Европейския съюз, върховите от Европейското икономическо пространство и Конфедерация Швейцария

Европейска здравноосигурителна карта

3. ТАБЛИЦА НА СЪОТВЕТСТВИЯТА НА ФОРМУЛЯРИТЕ - ПО ВИДОВЕ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ

Документ (формуляр)	Вид на формуляра по Регламенти № 883/04 и № 987/09 http://www.nhif.bg/web/guest/69	E-формуляр по Регламенти № 1408/71 и 574/72 http://www.nhif.bg/web/guest/69
Регистриране в здравноосигурителна институция в друга държава-членка - пребиваване	S1 (част А) или S072 (част А) S073 (част Б)	E106 E109 E120 E121
Планирано лечение в чужбина (ЕС)	S2 S010	E112

Сумиране на периода	S040 (част А)-запитване S041 (част Б) отговор	E104
Изискване на информация, прекратяване на регистрация	S016, S017, S018, S019	E001 E108
Изискване на информация, прекратяване на регистрация	S009 (за планово лечение) S044 (за престой) S071 (за пребиваване)	E107
Удостоверяване на временна неработоспособност (болничен лист)	S064	E116

4. Издания на НЗОК

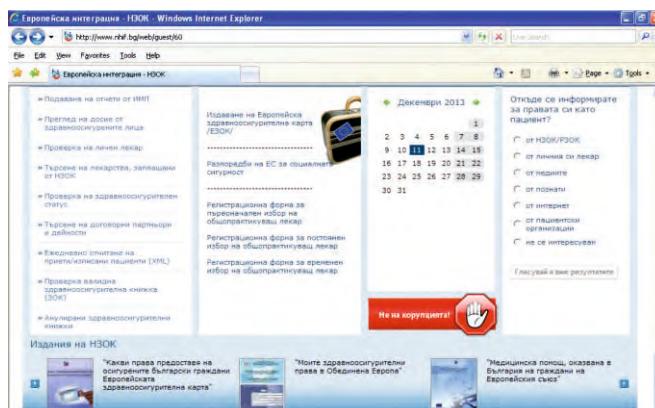
(http://europedirect-gabrovo.info/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=80&Itemid=28)
 „Какви права предоставя на осигурените граждани Европейската здравоосигурителна карта“

„Моите здравоосигурителни права в Обединена Еврона“

„Медицинска помощ, оказвана в България на граждани от Европейския съюз“

5. Допълнителна информация

Допълнителна информация може да намерите на сайта на НЗОК www.nhif.bg

Секции:

- * Международно сътрудничество
- * Европейска интеграция;
- * Формуляри

Координати на РЗОК: <http://www.nhif.bg/web/guest/contacts>

Венелин Енев
РЗОК Ловеч

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРИЗНАВАНЕ НА ЗАВЪРШЕНИ ЕТАПИ НА УЧИЛИЩНО ОБУЧЕНИЕ ИЛИ СТЕПЕНИ НА ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ДОКУМЕНТИ, ИЗДАДЕНИ ОТ УЧИЛИЩА НА ЧУЖДИ ДЪРЖАВИ

(съгласно Наредба № 2 от 14.04.2003 г., издадена от министъра на образованието младежта и науката, обн., ДВ, бр. 40 от 29.04.2003 г., в сила от 01.05.2003 г., изм. и доп., бр. 78 от 7.10.2011 г., в сила от 8.11.2011 г.)

Признаването на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави се извършва от експертна комисия към съответния Регионален инспекторат по образование, назначена със заповед на министъра на образованието младежта и науката с цел:

1. Достъп до обучение в системата на училищното образование;
2. Достъп до обучение в системата на Висшето образование;
3. Улесняване на достъпа до пазара на труда;
4. Достъп до кандидатстване за придобиване на правоспособност за управление на МПС.

В РИО – Габрово се разглеждат документите на граждани, които живеят в област Габрово.

Местоживеещето се удостоверява с адресната регистрация в личната карта на гражданина, чиито документи се внасят за признаване, или на родителите /настойници/ на детето, което не притежава лична карта. Заявлението може да се подава от следния кръг правни субекти:

- лично – с документ за самоличност;
- родителите, децата и съпруг/а/ - с писмено пълномощно и документ, удостоверяващ гражданското състояние;
- от други лица – с писмено пълномощно с нотариална заверка на подписа.

**За Габровска област заявлението се подава в РИО – Габрово
Всеки работен ден от 10 до 12 часа и от 14 до 16.30 часа
на адрес: Габрово, ул. „Брянска“ №30, ет. 7, ст. 701.**

Гражданите, които желаят признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави, подават следните документи:

1. Заявление по образец.
2. Документ в оригинал за училищно обучение, образование и/или професионална квалификация.

3. Документ, в които се посочва какви права дава документът по т. 2 за продължаване на образованието, в случаите, когато това не е посочено в документа по т.2.
4. Справка за изучаваните учебни предмети с хорариума на учебните часове и поставените оценки, ако не се съдържат в документа по т. 2.
5. Превод на български език на документите по т. 2, 3 и 4 от заклет преводач.
6. Документ за последния завършен клас в българско училище (ако има такъв) преди обучението в чужбина.
7. Документ за платена по банков път такса, а именно:
 - 10 лева за документ, удостоверяващ завършен в чужбина срок и клас;
 - 25 лева за документ за завършена степен на училищно образование (основно и средно) и за професионална квалификация.

**За Габровска област държавната такса се внася
по транзитна сметката на РИО – Габрово:
IBAN:BG65STSA93003110010301
BIG: STSABGSF • Банка ДСК - Габрово**

В платежния документ следва да са вписани трите имена на лицето с основание за плащане „за признаване на клас/срок или степен на училищно образование, завършен/а в чужда държава“.

Документите по т. 2, 3, 4, 5 и 7 се подават в оригинал, а документите по т. 6 - в оригинал или копие, заверено от нотариус, или от училището, издало документа. До пълнително при необходимост се представят и други документи, свързани с признаването, посочени от комисията. Когато в училище на чужда държава са завършени две, или повече учебни години от гимназиалния етап, съгласно българската образователна система, се представят документи за всяка завършена учебна година, съответно за всеки гимназиален клас.

Всеки документ за образование, издаден от училище на чужда държава, се приема в Регионалния инспекторат по образование за признаване **само ако е легализиран от официалните държавни органи на съответната държава**. Документите се легализират, превеждат и заверяват в съответствие с подписаните договори между Република България и държавата, в която са издадени, или по реда на Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа – чрез поставяне на Апостил от държавата, издала документа.

Експертната комисия се произнася по всеки конкретен случай на признаване **в срок до един месец**, считан от датата на представяне на документите.

Едномесечният срок може да бъде удължен в случаите, в които подадените документи са недостатъчни за вземане на решение, и се налага изискване на допълнителна информация.

В случай на решение за признаване се издават по образец на Министерството на образованието, младежта и науката, следните документи:

- удостоверение за признато завършено средно образование и/или професионална квалификация;
- удостоверение за завършен гимназиален етап и/или професионална квалификация;
- удостоверение за признат завършен учебен срок или клас/класове;
- уверение за признаване на завършен клас, или на основно образование с цел кандидатстване за придобиване на правоспособност за управление на МПС.

ГРАЖДАННИТЕ Е НЕОБХОДИМО ДА ЗНАЯТ, ЧЕ:

- Лицата, на които е признат завършен клас – от I до III включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, не полагат приравнителни изпити.
- Лицата, на които е признат завършен клас – IV до VIII включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, полагат приравнителен изпит по български език и литература за последния успешно завършен клас.
- Всички лица, на които е признат завършен клас - от IX до последен гимназиален включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, полагат приравнителни изпити по български език и литература, история и цивилизация и по география и икономика В частта им, отнасяща се до историята и географията на България, ако тези предмети се изучават в съответните класове. Те полагат приравнителни изпити и по учебните предмети от учебния план, които не са изучавали в чуждестранното училище или нямат оценка по тях.
- Всички лица, на които е признат завършен клас - от IV до последен гимназиален включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, и които са изучавали български език и литература, история и цивилизация и география и икономика (или частта от тях, отнасяща се до историята и географията на България) в класове **към посолствата на Република България** и представят оригинален документ за завършено обучение, издаден по образец на МОНН, не полагат приравнителни изпити по тези учебни предмети.
- Приравнителните изпити, определени от комисията, се полагат съгласно държавните образователни изисквания за учебно съдържание за задължителна подготовка в българското училище съгласно действащия към момента на признаването учебен план.
- Приравнителните изпити се полагат в училище, определено от началника на регионалния инспекторат по образование Условията и редът за провеждане на изпитите се определят със заповед на директора на училището.
- Лицата, обучавали се една или повече учебни години в училище на чужда държава, могат по своя преценка, а за непълнолетните по преценка и желание на родителя (настойник), да повторят в българско училище последния признат клас.

Допълнителна информация и образци на заявлението: на сайта на съответния регионален инспекторат.

Камлаша Станчева
Старши експерт по природни науки и екология
РИО Габрово • 066/ 805 448 • rio_gabrovo@yahoo.com

ЕДНА ЖИТЕЙСКА СИТУАЦИЯ

Нека да се обърнем към една реална житейска ситуация и да зададем на експерти-те Въпросите, които си задава Всеки един наш сънародник, който е отишъл в определен момент да работи и живее в чужбина, след това му се налага да се върне в България, на определена възраст да се пенсионира... На част от тях те са отговорили в същите материали, но винаги има и нещо друго.

Нека си представим, че:

Преди да замине в страна-членка на ЕС:

Иван е на работа в България и има сключен трудов договор с коректен работодател, който му внася всички дължими вноски. Открива му се възможност за по-платена работа, напуска българския си работодател по взаимно съгласие и отива в сърджаща-членка, в която има осигурена работа по трудов договор за повече от една година. Придвижван е от семейството си – съпруга, която е безработна, и дете в шести клас.

Условия в другата страна-членка:

Времето му за преместване от България до другата страна е 2 седмици. Започва работа при чуждестранния работодател. Работодателят му е коректен и изпълнява задълженията си съгласно местното законодателство. Внася всички дължими вноски. Там в рамките на първия месец от трудовия си договор се разболява и е нетрудоспособен за две седмици. Съпругата му продължава да е безработна.

Развитие в другата страна-членка:

След година и половина трудовият му договор е прекратен и той се завръща отново в България. Детето му е завършило седми клас в местно училище и е записано в осми клас. В този период той е станал баща за втори път.

Развитие при завръщане в България:

Предстои му пенсиониране след 4 месеца.

ВЪПРОСИ:

Въпроси, на които трябва да отговори при заминаване:

Какво трябва да направи преди да замине на работа в чужбина, с какви документи трябва да се снабди преди да тръгне? Кои са институции, които ги издават.

Въпроси при престоя в другата страна-членка и завръщането му в България:

1. Какви права има по отношение на здравното си осигуряване, което е внасял в България, а след това и работодателят му в чужбина? Има ли право на обезщетение за временно нетрудоспособност?

2. С какви документи трябва да се снабди преди връщането си в България с оглед на по-долните въпроси?
 - 2.1. Има ли право да отиде в Бюорото по труда и да получава плащания като безработен до пенсионирането си?
 - 2.2. Коя държава ще изготви документите му за пенсиониране?
 - 2.3. Какви документи трябва да представи от другите държави, в които е работил?
 - 2.4. Какво трябва да направи, за да продължи детето му образование си?
 - 2.5. Какви документи трябва да има от месторождението, за да регистрира второто си дете като български гражданин и какво трябва да направи при завръщането си?

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ

Въпрос:

Какво трябва да направи преди да замине на работа в чужбина, с какви документи трябва да се снабди преди да тръгне? Кои са институциите, които ги издават?

ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ ПРАВА

I. Здравноосигурителните права на Иван

1. При гарантирани трудово-правни отношение с работодател в друга страна-членка, Иван преди да замине трябва да подаде заявление по образец в ТД на НАП, че напуска страната за повече от 183 дни – чл. 40а от 330. От този момент той или неговият бивш работодател не трябва да внася здравни осигуровки. Започвайки работа в другата държава, Иван сключва договор, от който следва, че започва да бъде осигуряван и е подчинен на осигурителната система в другата държава, според нейното законодателство.

2. Преди заминаване от България, при поискване, лично (или служебно от осигурителната институция в страната, в която ще се осигурява), Иван подава заявление по образец чрез РЗОК или НЗОК – га му се издава формуляр Е 104/S041 – удостоверяващ приключчен осигурителен период. (Заявлението за формуляра може да се изтегли и от сайта на НЗОК). Попълвайки заявлението Иван се подписва, че е убедомен, че формуляр S041 служи за сумиране на здравноосигурителни периоди, завършени в България, при започване на осигуряване в друга държава от ЕС, както и за доказване на приложимото законодателство за пенсиониране с право на пенсия в повече от една държава в ЕС.

При преместване от България до другата страна в рамките на 2 седмици преди да започне работа, Иван може да получи Удостоверение за временно заместване на ЕЗОК, което му гарантира, при необходимост, ползване на неотложна помощ. Удостоверилието се издава от РЗОК по местоживееще или по адресна регистрация.

II. Съпругата на Иван:

1. Изясняване статута ѝ като безработна – дали е получавала обезщетения, дали е с прекъснати здравноосигурителни права?
2. Тя също трябва да подаде заявление по чл. 40а от 330, че напуска страната за повече от 183 дни.
3. Може да поиска да ѝ се издае Е 104/ S041 – за периода през които е била осигурявана, защото страната, в която отива може да поиска да се удостовери до кога лицето е било осигурявано и ако законодателството позволява, тя да ползва обезщетение за социална сигурност.

Коментар: Според нашето законодателство Всеки сам носи здравноосигурителните си права, но има държави, в които едно лице може да осигурява членовете на семейството си и те се ползват от неговите осигуровки. Гарантирано е от законодателството на съответната страна.

4. Съпругата на Иван може да поиска да получи и формуляр „U1“ – като „неактивно лице“.

III. Детето на Иван:

1. Според програмния продукт на НАП – лицата до 18 години се осигуряват от Българската държавата и не могат да се изключват от системата на здравното осигуряване, независимо, че пребивават продължително в друга държава-членка на ЕС. Проблем: Детето на Иван е в чужбина, където родителят го осигурява. Българската държава също го осигурява, т.е. получава се двойно осигуряване, което противоречи на Регламентите на ЕС.

Документи за образование на детето

За признаване на образователни документи, както в България, така и в чужбина, е задължително условие те да бъдат преведени и легализирани.

Родителите на детето трябва да изискат от училището, в което се е обучавало то, документ за завършен шести клас.

Образователният документ се легализира, превежда и заверява в съответствие с разпоредбите на международните договори на Република България с приемащата държава, а при липса на такива разпоредби – по общия ред за легализациите, преводите и заверките на документи и други книжа.

Родителите на Иван трябва да знаят, че документи, издадени от държава – страна по Конвенцията за премахване на изискването на легализация на чуждестранни публични актове (Хагската конвенция), върху която е поставен в оригинална форма „апостил“ не се нуждаят от последващи заверки. Необходимо е само да бъдат пригружен с легализиран превод на езика на приемащата страна.

Въпрос: Какви права има Иван по отношение на здравното си осигуряване, кое то е внасял в България, а след това и работодателят му в чужбина? Има ли право на обещателение за временна нетрудоспособност?

На основание Чл. 40а, ал. 1 от 330 – „Българските граждани, които са длъжни да осигуряват себе си и пребивават в чужбина повече от 183 дни през една календарна година, могат да не изплащат здравноосигурителни вноски до края на съответната календарна година, смятано от датата на напускане на страната, и за всяка следваща календарна година след предварително подадено заявление до Националната агенция за проходите.“

Чл. 40в – Българските граждани, които са граждани и на друга държава и живеят в чужбина повече от 183 дни през една календарна година, могат да декларират, че не сължат здравноосигурителни вноски, като подадат в НАП декларация по образец, утвърден със заповед на министъра на финансите.

(Компетентната институция, която „изчистства“ здравноосигурителните задължения на лицата и „възстановява“ техните права е Националната агенция за приходи.)

С приносимите документи, в които са отразени коректно периодите на здравно осигуряване, Иван запазва здравните си права.

ОБЕЩАТЕНИЕ ЗА ВРЕМЕННА НЕТРУДОСПОСОБНОСТ

При прилагане на координационните правила, съдържащи се в европейските регламенти по отношение на паричните обещателства за болест, основното правило е, че осигурените лица имат право на обещателство за болест от държавата-членка, по законодателството на която са осигурени към момента на настъпване на риска.

Паричните обещателства за болест се изплащат от държавата членка, в която давено лице се осигурява към момента на настъпване на риска, според правните разпоредби.

Иван има право на обещателство за болест от компетентната институция на държавата-членка, според правните разпоредби на която е осигурен към момента на настъпване на риска, в съответствие с прилаганото от нея законодателство. Обещателството за болест ще се изплаща от същата тази държава-членка. Лицето няма право на парично обещателство за временна нетрудоспособност по българското законодателство.

ПРЕДИ ВРЪЩАНЕТО СИ В БЪЛГАРИЯ И СЛЕД ТОВА...

Второто дете на Иван:

1. Акт за гражданско състояние

Извайки си в България, семейството на Иван води и второ дете, за което първо трябва да се установи какъв е статутът му и с какъв идентификационен номер ще бъде регистрирано в системата на ГРАО. За това той трябва да притежава документ за раждане и какво гражданство има детето. Ако детето получи ЕГН – с този номер се регистрира в системата на НОИ и в НАП.

2. Здравноосигурителни права

3. След регистрация по ЕГН детето ползва всички права на българско здравноосигурено лице по нашето законодателство.

Освен издадените документи от чужбина за самоличността на детето, Иван трябва да носи и медицински документи, единият от които е имунизационен паспорт. (Нашият имунизационен календар е съгласуван с този на другите европейски държави).

Първо дете на Иван:

1. Документи за завършено образование – виж отговора по-долу за признаване на образованието.

Обезщетения за безработица за Иван след завръщането му в България

Обещателение за безработица

Иван се е установил в България и за да получава обещателение за безработица от съответното ТП на НОИ, трябва да отговаря на условията на българското законодателство, а именно:

- да е регистрирано като безработно в Агенцията по заетостта;
- да не е придобило право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или пенсия за ранно пенсиониране в Република България, или пенсия за старост в друга държава;
- да не упражнява трудова дейност, за която подлежи на задължително осигуряване по чл. 4 от Кодекса за социално осигуряване.

Тъй като в конкретният казус Иван е работил в друга държава-членка, тези периоди, които са периоди на осигурена заетост, задължително се вземат в предвид, както за преценка правото на обещателение за безработица, така и за изчисляване на размера и определяне периода на изплащане на обещателнието, т.е. намира приложение принципът за сумиране на периоди. Когато българският стаж не е достатъчен за определяне на правото, периодите на осигуряване, завършени съгласно законодателството на всяка друга държава-членка, се зачитат като завършени съгласно прилаганото законодателство от институцията, компетентна да преценява правото.

За да удостовери периодите на заетост в друга държава-членка на ЕС, Иван може да се снабди с преносим документ U1 преди завръщането си в България. U1 се издава от компетентната институция на другата държава-членка. Иван може да представи в ТП на НОИ и други документи, удостоверяващи осигурена заетост (контракт за работа с фирмата, фишове за заплати и каквито и да са други документи във връзка с трудовото правоотношение). В този случай ТП на НОИ извършва процедурите по удостоверяване периодите на заетост.

Пенсиониране на Иван

След като Иван се е завърнал в България, следва да предположим, че е с настоящ адрес в Р България. В този случай трябва да подаде заявление за отпускане на пенсия в съответното ТП на НОИ по настоящ или постоянен адрес.

При подаване на заявление за отпускане на пенсия всички компетентни институции на държавите, на чиито осигурителни законодателства е било подчинено лицето, определят правото му на пенсия, като само по отношение на обещанията за страст, когато заинтересованото лице поисква отлагане на отпускане на обещания /пенсия съгласно законодателствата на една или повече държави, се допуска изключение. Тук също намира приложение принципът за сумиране на периоди. Съществуват две възможности:

- не е необходимо сумиране на осигурителни периоди от друга ДЧ за придобиване право на пенсия, ако изискванията на националното законодателство са изпълнени;
- необходимо е сумиране на осигурителни периоди от друга ДЧ за придобиване право на пенсия - сумиране на периоди на осигуряване или пребиваване за придобиване право на пенсия.

Иван трябва да попълни заявление по утвърден обазец УП-1. Трябва да представи оригинални документи за осигурителен/трудов стаж, положен в България, документ за осигурителен доход и документ за прекратяване на осигуряването за наети лица. Същевременно трябва да попълни проучвателна молба, която ще му се предостави от ТП на НОИ и га представи всяка каква налична информация и подкрепящи документи относно периодите на осигуряване в държава-членка различна от РБ-институции и идентификационни номера.

Всички следващи процедури по размяна на формуляри с чуждестранната компетентна институция на държава-членка са в правомощията и от компетенцията на ТП на НОИ.

Образование на първото му дете в България

За да продължи детето на Иван образоването си в България е необходимо родителите да са информирани, че признаването на завършен клас по документи, издадени от училище на чужда държава се извършва от Експертна комисия към Регионалния инспекторат по образоването на съответната област, назначена със заповед на министъра на образоването и науката.

Гражданите, които желаят признаване на завършен клас, етап на училищно обучение или степен на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави (в случая родителите на детето) подават по местоживеещите (удостоверява се с адресна регистрация по документ за самоличност) следните документи:

1. Заявление по образец (което може да се изтегли от сайта на съответното РИО или получи на място).
2. Документ в оригинал за завършен седми клас (легализиран от официалните държавни органи на съответната държава).
3. Документ, в които се посочва какви права дава документът за продължаване на образованието, в случаите когато това не е посочено в документ по т.2.
4. Справка за изучаваните учебни предмети с хорариума на учебните часове и поставените оценки, ако не се съдържат в документа по т. 2.
5. Превод на български език на документите по т. 2, 3 и 4 от заключен преводач.
6. Документ за последния завършен клас в българско училище.
7. Документ за платена по банков път такса. (Държавната такса се внася по транзитна сметка на съответното РИО).

Експертната комисия се произнася по всеки конкретен случай в едномесечен срок. В случай на решение за признаване на завършен седми клас на детето на Иван се издава по образец на Министерството на образованието и науката Удостоверение за признат завършен седми клас с полагане на приравнителен изпит по български език и литература за признатия завършен клас.

Издаденото от РИО Удостоверение е документ, с които детето може да продължи обучението си в осми клас в българското училище.

Експертната комисия към съответното РИО изпълнява дейността си съгласно Наредба № 2/14.04.2003г. за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави /Обн.ДВ. бр. 4 от 29 април 2003г., изм.ДВ бр.60 от 22 юли 2005г., изм.ДВ. бр. 32 от 28 април 2009г., изм. ДВ. бр.78 от 7 октомври 2011г./

Благодарим за компетентните отговори на нашите експерти:

Елизабет Драганова – Началник отдел „Пенсии“ НОИ Ловеч;

Валентин Енев – младши експерт „Връзки с обществеността“ РЗОК Ловеч;

Катюша Станчева – ст. експерт по природни науки и екология РИО - Габрово

СЪВЕТИ ОТ ПРАКТИКАТА:

1. Преди заминаване за живееене, работа или обучение в чужбина е съвсем нормално да вземете преведени и легализирани по съответния рег основни документи за Вас и семейството Ви, от които зависи упражняването на значителна част от правата Ви – актове за раждане на членовете на семейството, акт за граждански брак/развод, документи за образование/квалификация, които смятате за най-важни.
2. Оставете нотариално заверено пълномощно на Ваш близък или роднина да Ви представлява пред институциите в България, да подава заявления за издаване на документи и получаването им от Ваше име. По този начин ще си спестите много неприятности и средства.
3. ВНИМАНИЕ! При снабдяване с документ от страничните-членки се информирайте предварително дали този документ не трябва да има заверка в страната на издаване (вж. отговора за образователните документи), за да може по-късно той да се преведе и легализира в България.

Забележка: Отговорите на настоящия казус са направени с оглед редакцията на зададените въпроси и действащото законодателство към края на 2013 г. Те имат за цел да Ви ориентират коя е институцията, която се занимава със съответната тема, и дават ориентация за приложимите процедури към този момент. За решаване на Вашите конкретни казуси се обръщайте към съответните регионални институции.

Съдържание

УВОД	1
АКТОВЕ ПО ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ	3
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ	5
НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА	8
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА	13
ЕДНА ЖИТЕЙСКА СИТУАЦИЯ	15

ЕВРОПЕЙСКИ
ИНФОРМАЦИОНЕН ЦЕНТЪР „ЕВРОПА ДИРЕКТНО“
ПРИ ГАБРОВСКА
ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА

*Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия.
Настоящата публикация отразява единствено възгледите на авторите и
Комисията не носи отговорност за начина, по който може да бъде използвана
съдържащата се информация.*